

WAGNERIANA CATALANA Nº 35 ANY 2011

TEMA 10: ALTRES TEMES

TÍTOL: **ELS "MINNESANGER": MISSATGERS DE LA POESIA I DE L'AMOR**

AUTOR: *Ernst-Otto Luthardt*

*Ernst-Otto Luthardt, l'autor del "Petit Llibre del
"Minnesang" els fragments del qual reproduïm a continuació
va nèixer el 1948 a Steinach (Turingia).
És Doctor en Filosofia. Ha publicat treballs històrico-culturals
llibres de fotografies i relats de viatges.*

EL CAVALLER I EL SEU AMOR

L'amor (Minne) no és ni home ni dona,
no té ni ànima ni cos;
no té imatge en la terra,
no fa saber el seu nom, s'oculta a si mateix.
Només en sé una cosa: que encara mai
l'amor (Minne) ha entrat en els falsos cors!
I també sé que sense ell
Déu no se t'acostarà mai

Això va rimar Walter von der Vogelweide (1170 a 1230). Nosaltres ara això no ho acabem d'entendre bé. Així i tot comencem a intuir alguna cosa sobre el poder d'aquella paraula màgica que va regnar i dominar tota una època. Baix la seva força els rudes cavallers es convertiren en apassionats poetes, que abans que tot es situaven al "servei de les dones". Allí sens dubte es va posar en marxa una revolució cultural. Ja en la època merovíngia les lliures tropes de cavallers havien de dedicar-se exclusivament a la guerra i no van caldre ni dos-cents anys per convertir-se en absolutament necessaris. La guanyada significació del camp de batalla satisfieia tota la comunitat i va arribar a ser la columna vertebral de l'ordre feudal. Des del més senzill dels treballadors fins al Rei sentien el mateix orgull per ser cavallers.

Com més gran va ser el poder polític i econòmic més evident va ser el dèficit cultural. La literatura procedia evidentment dels claustres; els seus creadors eren monjos i els temes eren de tipus espiritual. Els cavallers no s'hi trobaven bé. Així que van començar a escriure versos i a cantar entre ells. Els més importants homes del Regne no s'averkonyien de fer poesia. L'Emperador Enric VI (1165 – 1197) va saludar: "amb cants a la dolça" i reconegué que ell, "la trobava a faltar amb dolor". I Konradin Duc de Suabia (1252 – 1268) que tan sols va romandre 16 anys en vida, entre lluites, amors, versos i mort, reconegué:

L'amor em fa pagar durament
encara que sigui un nen.

El Duc Heinrich IV de Breslau tenia 24 anys quan li va arribar la mort al 1290. La descripció dels seus dolors amorosos ens condueix a allò més bell que sobre aquest tema ens ha arribat:

Em planyo Maig, em planyo estiu,
em planyo prat , llum i espai,
em planyo verd bosc, em planyo sol,
em planyo Venus pel dolor
amb que l'estimada em fa tan mal.

Els "Minnesänger" porten a la boca les flors de la Primavera amb molt de gust. Per a ells son el símbol de l'estat de la seva ànima i les turbulències del seu cor....

Les antigues llegendes sobre l'amor (Minne) i els seus cantaires fa ja temps que han ressuscitat. Segons elles el cant amorós no era altra cosa que l'exaltació d'una dama, quasi sempre casada, per a la qual se sentien obligats a unes excepcionals atencions.

I el premi era tan sols l'indiferència. Pot ser una mirada culpable, un gest amagat o una encoberta caiguda del mocadoret que abans havia estat posat en un lloc prop dels pits.

Tals comentaris confonien allò ideal amb la realitat. Ignoraven el programàtic fons educatiu posat al servei de l'amor. La paraula clau, molt utilitzada "unir" apareix com a equilibradora entre aventura i amor, el centre, entre Déu i el món. Es manifestà de manera comprensiva aquesta imatge humana en la extensa poesia èpica d'aquella època, quedant més evident que en la anterior i escadussera poesia lírica. Els herois s'han d'entendre en conjunt com a buscadors: així: Hartmann von Aues (de 1168 a 1210) "El Pobre Enric", Wolfram von Eschenbach (de 1170 a 1220) "Parzival" o Gottfried von Strassburg (sobre el 1200) "Tristan".

Així els orígens i espais dels Minnesänger són acolorits i diversos, tant com els seus cants. Reis i Prínceps van intentar posar-s'hi igual que mestres d'escola, escriptors, cancellers, mariscals o membres de l'església. I la major part, van ser anònims. Com aquell del Tagernsee que anunciava amb fermesa:

Tu ets meva, jo soc teu:
d'això n'has d'estar segura.
Tu ets tancada
dins el meu cor.
S'ha perdut la claueta,
tu hi seràs sempre dins.

WALTHER VON DER VOGELWEIDE

Entre tots els Minnesänger la corona, sens dubte, li pertany a ell. No solament s'ha introduït en els llibres d'escola sinó també en tots els cors... S'ha convertit en un clàssic. Per això diferents contrades lluiten per tenir el privilegi de ser el seu lloc de naixement. Mentrestant, el que es relativament irrefutable, és que Würzburg és el lloc de la seva darrera estada. I sembla veritat que Walther von der Vogelweide va arribar a aquest món al Sud-Tirol als voltants de 1170. Com a escuder en la Cort del liberal i de gran sentit artístic, Duc Leopold V de Viena es va trobar amb Reinmar von Hagenau que el va alligonar en els procediments dels Minnesänger. Quan l'alumne no va poder, ni voler seguir amb el (queixòs) professor i es va dirigir a Heinrich von Morungen va arribar la lluita i Walther abandonà la ciutat el 1198.

El temps era problemàtic. Dos Reis lluitaven per la corona del Regne. Walther es va posar del costat de Philipp von Schwaben. Va trobar reconeixement per part seva, però tota la resta no era com estar-se a casa. Sembla que cansat de voltar, l'any 1203 va intentar retornar a Viena. Però el vell i el jove Minnesänger van seguir oposats com abans. Mentre un conreava l'art de la tristesa per allò inabastable, l'altre celebrava l'assoliment d'allò abastat.

Com no hi havia espai per els dos en un únic lloc, Walther va marxar de nou i aquesta vegada per sempre. El seu destí era el de ser caminant. Qui l'acusi de que sovint canviava de partit polític com qui canvia de jaqueta, no coneix la situació del moment. Després de l'assassinat de Philipp von Schwaben no li va

quedar més remei que acceptar l'únic regne d' Otto IV. Més tard, després de la proclamació del Rei contrari, Friederich II, Walther va prendre de nou partit pels Staufer. La seva arma era la poesia amb aforismes, un gènere que tenia els seus principis en els enigmàtics Spervogel i Herger (els dos en la segona meitat del segle XII). Walther s'hi va agafar amb força sobretot contra el Papat. Devant aquesta situació el successor de Pere tenia tota la raó per alterar-se. Walther ho va simplificar: "Vaja, quant cristianament deu riure el Papa!"

Sobre tot es va dedicar a cultivar la reconciliació entre l' amor (Minne) ideal amb la naturalesa humana. No va tèmmer trencar una llança a favor de "l'amor inferior (niedere Minne)" - oficialment malvist – (la unió d'un cavaller amb una dama de classe inferior), davant la qual situació, s'havia de respectar el requisit que la pretesa havia de ser al mateix temps "amiga i amant". En aquest sentit les seves cançons no son solament estrictes en la forma sinó també populars i per tant han superat el temps com les de cap altre.

Sota el til.ler

Sota el til.ler en el camp,

On jo seia amb la meva estimada,

Allí ens podeu trobar encara,

Com els dos

Erem sobre les flors i l'herba.

Davant el bosc, en una vall,

Tandaradei! ...

Cantava tan dolçament el rossinyol.

Vaig anar caminant vers el prat,

On el meu estimat ja era.

Allí vaig ser acollida,

Goig celestial,

Oh quina felicitat al veure-!l

M'oferrà una besada?

Tandaradei!...

Mireu com és de roja la meva boca!

Allí havia fet entre bromes

Un jaç entre les flors.
Encar avui m´en riuré
Directament des del cor,
Hem arribat al mateix camí.
Ell desitja les roses.
Tandaradei!...
Mireu on reposa el meu cap.

Si algú ho sapes, que ell ha estat
Amb mi, com m´ avergonyiria!
Ningú sàpiga,
Lo que vem fer,
Ho sabem solament ell i jo
I un petit ocellet:
Tandaradei! ...
Això s´ha de callar.

SOBRE CANTAIRE S I RECUPERADORS

Segons el sentit i el destinatari de les seves cançons els cantaires feien diferències entre dones, Déu o el senyor del qual eren vassalls i de qui depenia més o menys la seva supervivència i així amb els cants podien aconseguir la “clemència” del príncep.

Generalment aquestes lletres eren cantades, si bé en alguns llocs eren també ballades. Els instruments acompanyants eren violins. La interpretació conjunta de text i melodia oferia allò que s'anomenava "tonada". Ja un centenar d'aquestes tonades es remonten a Walther von der Vogelweide. L'ambició dels cantaires no estava tan sols dedicada a agradar al destinatari sinó també a ser el més original possible, o sigui no copiar als altres. Al que això feia se l'anomenava despreciativament "lladre de tonades". Els cantaires es refiaven més de la seva

memòria que del que havien escrit. Igual que molts dels seus oïdors, no sabien

ni

llegir ni escriure. Per sort, les dones sovint eren més cultes i les cançons dedicades a elles i també algunes altres, les van conservar en pergamins que van enquadernar, d'aquesta manera van crear els primers llibres de poesia. Així aquelles valuoses col.leccionistes (la majoria de les quals eren els personatges principals de les cançons en les que els cantaires no donaven cap nom) van quedar innominades, mes els cavallers de Zürich: Rüdiger Mánese i el seu fill Johannes van entrar d'aquesta manera en la història de la literatura. Ja a principis del segle XIV es van reunir una col.lecció de quaderns de cançons que avui nosaltres coneixem com els escrits de París i Heidelberg (segons el lloc de procedència) així com també el Manessische Manuscrit. Amb 140 poesies i 6.000 cançons i estrofes es el més famós i important testimoni de la literatura de l'Edat Mitjana.

En 429 pàgines del més bell pergami s'hi troben a tota plana 137 retrats dels cantaires i de les seves cançons. Seria equivocat buscar en aquestes fastuoses

i lluminoses il·lustracions en or i vius colors uns autèntics retrats, però són evidents les reproduccions dels poetes i de les seves obres. La més coneguda es l'imatge de Walther von der Vogelweide que està, com diu en els seus famosos versos: assegut sobre una pedra meditant sobre ell i sobre la manera de viure en el món.

Jo seia sobre una pedra,
cama sobre cama
recolzant el colze,
i la mà sostenint
la meva barba i la meva galta.
Així vaig meditar llargament
com es devia viure en el món.

Per no haver-hi confusió, a cada imatge hi havia escrit el nom del cantaire en tinta vermella. A més també hi havia l'adreça, o sigui les armes separades en la part superior del retrat o en l'escut del cantaire. Per tots aquells que no fossin cavallers, i per tant no tinguessin armes, si troben adequats símbols. En el de Walther es presenta amb un ocell en una gàbia.

Traduït per Rosa Maria Safont